

MEMO / 2015. május 5.

Gyermekbarát igazságszolgáltatás: A szakemberek álláspontja és tapasztalatai

1. Miért volt szükség a kutatásra?

Az EU Alapjogi Ügynökségének ez a kutatása az Európai Bizottság 2011-es közleményét, [az EU gyermekjogi ütemtervét](#) támogatja. Az ütemterv rámutatott arra, hogy javítani kell az igazságszolgáltatási rendszerek gyermekbarát működésén. Továbbá kitért az uniós áldozatvédelmi irányelvben a gyermekek számára előírt védelmi mechanizmusokra, mivel az irányelvet 2015. novemberre minden európai tagállamnak át kell ültetnie nemzeti jogába.

2. Mire terjedt ki a kutatás?

A kutatás átfogó képet ad a polgári vagy büntetőjogi bírósági eljárásokban sértettként, tanúként vagy peres félként részt vevő gyermekek (18 éves korig) helyzetéről.

Azt vizsgálja, hogy a meglévő nemzeti kereteken és szakpolitikákon belül ténylegesen hogyan bánnak a gyermekekkel. Ezzel kiegészíti a statisztikai adatokkal foglalkozó [európai bizottsági munkát](#) és a jelenleg fennálló nemzeti jogi kereteket és szakpolitikákat.

A kutatáshoz a szakembereket egyéni és csoportos interjúk keretében kérdezték meg a módszereikről, tapasztalataikról, véleményükről és az irányú javaslataikról, hogy hogyan lehetne a gyakorlatban javítani a gyermekek bírósági eljárásokba való bevonásán, hány éves kortól, milyen jellegű támogatással, hol zajlanak a meghallgatások, hogyan képzik a szakembereket stb.

Ez az első FRA-jelentés az aktuális módszerek és eljárások, a fejlesztésre szoruló területek és az ígéretes gyakorlatok azonosítása érdekében a büntető- és polgári jogi bírósági eljárásokban érintett gyermekekkel foglalkozó szakemberek tapasztalatait, álláspontját és véleményét gyűjtötte össze. A második jelentés a gyermekek tapasztalatairól számol majd be, ennek megjelenése 2016-ra várható.

A kérdéseket az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásában adott útmutatások alapján fő tematikus területekre csoportosították: ezek a meghallgatáshoz való joggal, a tájékoztatáshoz való joggal, a védelemhez és a titoktartáshoz való joggal, a megkülönböztetésmentességhez való joggal, valamint a gyermek mindenek felett álló érdekével és más fontos kérdésekkel, például a szakemberek képzésével és multidiszciplináris együttműködésével foglalkoztak.

A konkrét kérdések a fő jelentés mellékleteiben találhatóak.

3. Hogyan készült a kutatás?

A fő tematikus területeket a szakértőkkel és érdekelt felekkel folytatott konzultációk után, a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló [európa tanácsi iránymutatásban](#) foglalt alapelvekkel és fő elemekkel összhangban választották ki.

Az adatokat személyes interjúkból, másodlagos kutatásból és fókuszcsoportos beszélgetésekből gyűjtötték össze. Ezekben a bírósági eljárások előtt, közben vagy után gyermekekkel foglalkozó szakemberek vettek részt. 2012. július és 2012. december között 10 uniós tagállamban (Bulgária, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Horvátország, Lengyelország, Németország, Románia, Spanyolország) összesen 570 bíróval, ügyéssel, ügyvéddel, bírósági munkatárssal, pszichológussal, szociális munkással, tolmáccsal és rendőrtiszttel készítették interjút. A személyes interjúk hossza 45–90 perc, a fókuszcsoportos beszélgetések hossza 1,5–2,5 óra volt.

A részletes módszertan és a célcsoportokra, mintavételre, az interjúk ütemezésére stb. vonatkozó információk megtalálhatók a jelentés mellékleteiben és az interneten, ahol (2014 első negyedévéig bezárólag) a kiválasztott nemzeti jogszabályokra való hivatkozások, a nemzeti szakpolitikákról szóló áttekintés és további tájékoztató anyagok is megtalálhatók.

4. Mit tesznek az országok a gyermekbarát igazságszolgáltatás érdekében?

Az FRA különféle ígéretes módszereket tárt fel a kutatásban részt vevő országokban, például:

- Az **észtországi** rendőrkapitányságokon a gyermekbarát kihallgató helyiségek alapfelszereléséhez tartoznak az öltöztethető és vetkőztethető, anatómiailag pontos babák a szexuális bántalmazás eseteinek megbeszéléséhez, amely eszközt a gyermekekkel való könnyebb kommunikáció érdekében több országban is alkalmazzák a meghallgatásokon, **Finnországban** pedig a szociális munkások gyakran játékmackós kártyákkal segítik a gyermekeket az érzelmeik kifejezésében.
- **Franciaországban** több városban is olyan kapcsolattartó pontokat jelöltek ki, ahol a gyermekek erre szakosodott ügyvédekhez fordulhatnak a jogaikról szóló felvilágosításért, és tanácsot és támogatást kaphatnak polgári vagy büntetőjogi kérdésekben. Ezek a találkozások ingyenesek és titkosak, és gyakran előzetes bejelentkezés nélkül is igénybe vehető szolgáltatásokat, valamint forródrótokat és az iskolákban tartott figyelemfelhívó alkalmakat is kínálnak.
- **Lengyelországban** a 15 év alatti gyermekeket az úgynevezett „kék szobában” hallgatják meg: ezek játékokkal, gyermekbarát bútorokkal és egyirányú tükrökkel vannak felszerelve, így a meghallgatáshoz nem kell minden érintett szereplőnek egy helyiségben tartózkodnia a gyermekkel.
- Az **Egyesült Királyságban** a gyermekek különféle tájékoztató anyagokhoz juthatnak hozzá, hogy tisztában legyenek azzal, hogy

mit jelent a bíróságon beszélni. Ezek a füzetek különböző korcsoportoknak szólnak, az életkoruknak megfelelő nyelvezettel, kirakóval, játékokkal stb. A füzetekből idegen nyelvű változatok is készültek, hogy a bevándorlók gyermekeihez is eljuthassanak.

5. Mennyire reprezentatívak a megállapítások?

Az FRA biztosította az egységes megközelítést a mintavételben, a válaszadók kiválasztásában, az interjúkon és fókuszcsoportos beszélgetéseken használt kérdések összeállításában, valamint az adatgyűjtésben. A tagállamok közötti összehasonlító elemzés megkönnyítése érdekében az FRA az összes interjúhoz és fókuszcsoportos beszélgetéshez „beszámolási sablont” dolgozott ki. Annak érdekében, hogy az információk és elemzések a lehető legpontosabbak és naprakészek legyenek, a kutatás a legfontosabb nemzeti jogszabályokra és a 2014 első negyedévéig bekövetkezett politikai fejleményekre is kiterjedt.

A fő megállapítások a kutatásban nem szereplő tagállamok számára is útmutatással szolgálnak.

6. Hogyan választották ki a 10 uniós tagállamot?

A 10 uniós tagállamot úgy választották ki, hogy tükrözzék az igazságügyi rendszerek sokféleségét és a gyermekek igazságszolgáltatásba való bevonásának EU-n belüli eltérő gyakorlatait.

A kiválasztás számos kritérium alapján történt: a földrajzi kiterjedés, az igazságügyi rendszerek különbözősége, a népességszám, az országok szerinti különbségek, az előzetesen tapasztalt ígéretes módszerek, illetve a bevált módszerek hiánya.

7. Az EU-n belül hány gyermeket érintenek a büntető- és polgári jogi bírósági eljárások?

A tagállamoktól származó adatok komoly hiányosságai miatt a polgári és büntetőjogi bírósági eljárásban érintett gyermekek száma az EU-ban pontosan nem mérhető fel.

Az Eurostat becslései szerint az uniós népesség 19%-a 18 év alatti. Ez 95 millió gyermeknek felel meg.

Az Európai Bizottság 11 tagállamtól kapott adatokat, amelyekben összesített népességében 20 millió a gyermekek száma, és ennek alapján azt állapította meg, hogy 2010-ben 74 000 gyermek vált bűncselekmény áldozatává, és 495 000-et érintett a szülők válása. Ez azt jelenti, hogy a 28 tagú EU-t tekintve a becsült 95 milliós gyermekkorú népességből évente vélhetően mintegy 2 500 000 gyermek vesz részt bírósági eljárásban az EU-ban.

8. Hogyan fogja az FRA nyomon követni a kutatás eredményeit?

Az FRA szorgalmazni fogja, hogy a szakpolitika módosítása érdekében vegyék figyelembe a kutatás eredményeit. Ezt más intézményekkel közösen fogja elérni; közéjük tartozik például az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európa Tanács. Az FRA ezenkívül a tagállamokkal és a civil szervezetekkel is szoros együttműködést fog folytatni.

További információ:

Az FRA gyermekjogokkal foglalkozó munkájával az [FRA weboldalon](#) és a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló sajtócsomagban lehet megismerkedni.

Kérdés esetén kérjük, forduljon az FRA médiacsapatához:

E-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 580 30 642